

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2022. gada 7. aprīlī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Regula (EK, Euratom) Nr. 2988/95 – Eiropas Savienības pašu resursi – Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība – Lietas par pārkāpumiem – 4. pants – Administratīvu pasākumu pieņemšana – 3. panta 1. punkts – Lietas noilguma termiņš – Termiņa beigšanās – Iespēja atsaukties piespiedu piedziņas procedūrā – 3. panta 2. punkts – Izpildes termiņš – Piemērojamība – Termiņa sākums – Pārtraukšana un apturēšana – Dalībvalstu rīcības brīvība

Apvienotajās lietās C-447/20 un C-448/20

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Supremo Tribunal Administrativo* (Augstākā administratīvā tiesa, Portugāle) iesniedza ar 2020. gada 1. jūlija lēmumiem un kas Tiesā reģistrēti 2020. gada 22. septembrī, tiesvedībās

Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (IFAP)

pret

LM (C-447/20),

BD,

***Autoridade Tributária e Aduaneira* (C-448/20),**

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Likurgs [*C. Lycourgos*], tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] (referents), L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*],

ģenerālvokāts: N. Emiliu [*N. Emiliou*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

* Tiesvedības valoda – portugāļu.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (IFAP)* vārdā – *J. Saraiva de Almeida* un *N. Domingues*, advogados,
- Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes*, kā arī *P. Barros da Costa* un *H. Almeida*, pārstāvji,
- Grieķijas valdības vārdā – *E.-E. Krompa*, *E. Leftheriotou* un *E. Tsaousi*, kā arī *K. Boskovits*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *J. Baquero Cruz* un *B. Rechen*a, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 (1995. gada 18. decembris) par [Eiropas Savienības] finanšu interešu aizsardzību (OV 1995, L 312, 1. lpp.) 3. panta 1. un 2. punkta interpretāciju.
- 2 Šie lūgumi tika iesniegti tiesvedībā starp *Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (IFAP)* (IP Lauksaimniecības un zivsaimniecības finansēšanas institūts, turpmāk tekstā – “IFAP”) un LM (C-447/20), kā arī BD un *Autoridade Tributária e Aduaneira* (Nodokļu un muitas iestāde, Portugāle) (C-448/20) par tāda atbalsta fiskālās piedziņas izpildu procedūru, kurš piešķirts, pamatojoties uz programmu, ko līdzfinansē Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantijas fonds (ELVGF).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Regulas Nr. 2988/95 trešajā un ceturtajā apsvērumā ir noteikts:

“[...] visās jomās jāapkarro darbības, kas kaitē [Savienības] finansiālajām interesēm;

[...] lai efektīvi apkarotu krāpšanu, kas kaitē [Savienības] finansiālajām interesēm, visās [Savienības] politikas jomās jāievieš vienots tiesību normu kopums.”

- 4 Saskaņā ar šīs regulas 1. pantu:

“1. Eiropas [Savienības] finansiālo interešu aizsardzībai ar šo tiek pieņemti vispārīgi noteikumi par vienvēda pārbaudēm un administratīviem pasākumiem un sodiem, kas saistīti ar [Savienības] tiesību pārkāpumiem.

2. “Pārkāpums” nozīmē [Savienības] tiesību normas pārkāpumu, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt [Savienības] budžetam vai t[ās] pārvaldītiem budžetiem: mazinot vai zaudējot ienākumus no [Savienības] vārdā tieši izveidotajiem pašu resursiem vai veicot nepamatotus izdevumus.”

5 Minētās regulas I sadaļā “Vispārēji principi” ietilpstošais 3. pants ir formulēts šādi:

“1. Lietas noilguma termiņš ir četri gadi no 1. panta 1. punktā minētā pārkāpuma izdarīšanas brīža. Nozaru noteikumos tomēr var paredzēt īsāku laiku, kas nevar būt mazāks par trim gadiem.

Ja pārkāpums ir nepārtraukts vai vairākkārtējs, noilguma termiņš sākas dienā, kad pārkāpums beidzies. Vairākgadu programmās noilguma termiņš visos gadījumos ir līdz programmas pilnīgai pabeigšanai.

Noilguma termiņu pārtrauc jebkuri kompetento iestāžu lēmumi, kas attiecas uz pārkāpumu izmeklēšanu vai iztiesāšanu un kuri konkrētajām personām darīti zināmi. Noilguma termiņš pēc katra pārtraukuma atsākas.

Tomēr noilgums iestājas ne vēlāk kā dienā, kad pagājis laiks, kas divreiz ilgāks par noilguma termiņu un kurā kompetentās iestādes nav uzlikušas sodus, izņemot gadījumus, kad administratīvā lieta pārtraukta saskaņā ar 6. panta 1. punktu.

2. Administratīvā soda lēmuma izpildes termiņš ir trīs gadi. Šis termiņš sākas galīgā lēmuma pieņemšanas dienā.

Termiņa pārtraukšanu un [apturēšanu] regulē attiecīgie dalībvalstu noteikumi.

3. Dalībvalstis patur iespēju piemērot termiņus, kas ir ilgāki par attiecīgi 1. un 2. punktā paredzētajiem.”

6 Šīs pašas regulas II sadaļā, kurā ir ietverti noteikumi par “administratīviem pasākumiem un sodiem”, un konkrēti tās 4. pantā, ir paredzēts:

“1. Pārkāpuma gadījumā nelikumīgi iegūtais labums atgūstams:

[..]

2. Piemērojot 1. punktā minētos pasākumus, atgūst tikai iegūtos labumus, un, ja tā paredzēts, procentus, ko var noteikt pēc vienotas likmes.

[..]

4. Šajā pantā paredzētie pasākumi nav uzskatāmi par sodiem.”

Portugāles tiesības

- 7 2000. gada 27. jūlija *Decreto-Lei* Nr. 163 A/2000 (Dekrētlukums Nr. 163-A/2000) (2000. gada 27. jūlija *Diário da República* I, sērija I-A, Nr. 172), kurā citastarp ir ietverti darbības programmas “Lauksaimniecība un lauku attīstība” piemērošanas vispārīgie noteikumi, 11. panta 1. punktā ir noteikts:
- “[IFAP] var vienpusēji izbeigt līgumus, ja saņēmējs neizpilda kādu no viņam noteiktajiem pienākumiem vai ja saņēmēja vainas dēļ nav izpildītas vai vairs netiek ievērotas prasības atbalsta piešķiršanai.”
- 8 Šī dekrētlukuma 12. pantā “Atbalsta un izdevumu atmaksa” ir paredzēts:
- “1. Ja [IFAP] izbeidz līgumu, saņēmējam ir jāatmaksā summas, kas saņemtas kā atbalsts, kopā ar likumiskajiem procentiem, kas uzkrājušies no dienas, kad minētās summas tika nodotas saņēmēja rīcībā, neskarot citu sankciju, kas var būt noteiktas ar likumu, iespējamu piemērošanu.
2. Iepriekšējā punktā paredzētā atmaksa ir jāveic [piecpadsmit] dienās pēc paziņojuma par līguma izbeigšanu, par ko saņēmējs ir skaidri jāinformē.
- [..]”
- 9 Minētā dekrētlukuma 15. pants nosaka:
- “[IFAP] izdotie parāda sertifikāti ir izpildu dokumenti.
- [..]”
- 10 *Código do Procedimento Administrativo* (Administratīvā procesa kodekss), redakcijā, kas piemērojama pamatlīstās (turpmāk tekstā – “CPA”), 163. pantā “Atceļami akti un atceļamības noteikumi” ir paredzēts:
- “1. Administratīvie akti, kuri pieņemti, pārkāpjot piemērojamos principus vai tiesību normas, par kuru pārkāpšanu nav paredzētas citas sankcijas, var tikt atcelti.
- [..]
3. Atceļamie akti var tikt apstrīdēti attiecīgajā iestādē vai kompetentajās administratīvajās tiesās likumīgi noteiktajos termiņos.
- [..]”
- 11 CPA 179. pantā “Naudas maksājumu pienākumu izpilde” ir noteikts:
- “1. Ja saskaņā ar administratīvu aktu kāda summa ir jāsamaksā publisko tiesību juridiskai personai vai pēc tās rīkojuma, tad gadījumā, ja summa noteiktajā termiņā netiek samaksāta labprātīgi, tiek sākta fiskālās piedziņas izpildes procedūra, kas paredzēta nodokļu procedūru reglamentējošās tiesību normās.

2. Saskaņā ar iepriekšējā punktā noteikto kompetentā iestāde atbilstoši likumam izdod sertifikātu par izpildu dokumenta vērtību, ko kopā ar administratīvās lietas materiāliem nodod Nodokļu administrācijas kompetentajam dienestam.”

- 12 *Código do Processo nos Tribunais Administrativos* (Administratīvo tiesu procesa kodekss), redakcijā, kas piemērojama pamatlietās, (turpmāk tekstā – “CPTA”) 58. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ja vien tiesību aktos nav noteikts citādi, administratīvu prasību celšanai par spēkā neesošiem aktiem nav termiņa ierobežojuma, savukārt prasības par atceļamiem aktiem ir jāceļ šādos termiņos:

- a) ja to prasa prokuratūra – viena gada laikā;
- b) visos pārējos gadījumos – trīs mēnešu laikā.”

- 13 CPTA 59. panta 2. punkta redakcija ir šāda:

“Administratīvā akta adresātiem paredzētais pārsūdzības termiņš sākas tikai no dienas, kad akts paziņots attiecīgajai personai, vai – ja attiecīgā persona ir izvēlējusies šādu pārstāvības veidu – tās pilnvarotajam pārstāvim, vai no pēdējā paziņojuma dienas, ja akts ir paziņots ieinteresētajai personai un tās pilnvarotajam pārstāvim, pat ja šis akts ir obligāti jāpublicē.”

- 14 *Código de Procedimento e de Processo Tributário* (Nodokļu procesa un nodokļu strīdu izskatīšanas kodekss), redakcijā, kas piemērojama pamatlietās, 148. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Tāpat arī fiskālās piedziņas procedūrā, ievērojot tiesību aktos paredzētos priekšnoteikumus un nosacījumus, var piedzīt:

- a) citus parādus, kas radušies pret valsti vai pret citām publisko tiesību juridiskajām personām un kas ir jāatmaksā saskaņā ar administratīvu aktu;
- b) atlīdzinājumus vai atmaksas.”

- 15 Šī kodeksa 204. panta “Iebilduma pret fiskālās piedziņas procedūru pamati” 1. punktā ir paredzēts:

“1. Iebildums pret fiskālās piedziņas procedūru var būt balstīts tikai uz šādiem pamatiem:

[..]

- d) parāda – piedziņas procedūras priekšmeta – noilgums.”

- 16 1992. gada 28. jūlija *Decreto-Lei nº155/92* (Dekrētlukums Nr. 155/92) (1992. gada 28. jūlija *Diário da República* I, sērija I-A, Nr. 172) 40. panta 2. punktā attiecībā uz tiesisko režīmu, kas piemērojams parāda noilguma pārtraukšanai un apturēšanai attiecībā uz parādiem valstij, kuriem nav fiskāla rakstura, ir paredzēts, ka “noilguma termiņš tiek pārtraukts un apturēts ar tādiem pašiem nosacījumiem kā noilgums civillietās”.

- 17 *Código Civil* (Civillkodekss) 323. pantā ir noteikts, ka “noilgums tiek pārtraukts, ar tiesas pavēsti vai paziņojumu darot zināmu jebkādu dokumentu, kurā tieši vai netieši izteikts nodoms izmantot šīs tiesības, neatkarīgi no tā, kāda tiesvedība attiecas uz šo aktu, pat ja tiesai nav jurisdikcijas”.

Pamatlietas, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

- 18 Attiecībā uz pamatlietas C-447/20 faktiem no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā lietā izriet, ka 2002. gada 13. februārī autonoma administratīva iestāde *IFAP* un LM noslēdza līgumu par atbalsta piešķiršanu atbilstoši ELVGF līdzfinansētai programmai.
- 19 Nav strīda par to, ka LM bez atļaujas veica apstiprināto ieguldījumu grozījumus. Šo grozījumu datums nav zināms. LM uzskata, ka pārkāpums līguma izpildē tika izdarīts 2002. gada 15. februārī.
- 20 Pēc vairāk nekā četriem gadiem, 2006. gada 26. februārī, *IFAP* nosūtīja vēstuli LM, no kuras izriet, ka tai bija nodoms pārskatīt viņam piešķirtā atbalsta summu. Apliecinājumu par šīs vēstules saņemšanu LM parakstīja 2006. gada 1. martā.
- 21 Pēc vairāk nekā pieciem gadiem, 2011. gada 23. jūnija vēstulē, *IFAP* informēja LM par savu lēmumu pieprasīt 2002. gada 13. februārī piešķirtā finansiālā atbalsta atmaksu.
- 22 2012. gada 8. augustā pret LM tika sākta fiskālās piedziņas procedūra, lai atgūtu nepamatoti saņemtās summas.
- 23 Saņēmusi LM iebildumu par fiskālās piedziņas procedūru, *Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto* (Porto Administratīvā un nodokļu tiesa, Portugāle) ar 2018. gada 23. oktobra spriedumu apmierināja šo iebildumu, pamatojoties uz to, ka ir beidzies procesa par attiecīgo pārkāpumu noilguma termiņš.
- 24 Attiecībā uz pamatlietas faktiem lietā C-448/20 no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā lietā izriet, ka ar 2006. gada 12. decembra vēstuli *IFAP* informēja BD, ka tā ir konstatējusi 2004. gada 20. aprīlī reģionālo darbības programmu ietvaros noslēgtā atbalsta piešķiršanas līguma izpildes pārkāpumus un ka šie pārkāpumi ir notikuši pirms 2004. gada 31. decembra.
- 25 2006. gada 20. decembrī BD iesniedza sūdzību.
- 26 Pēc vairāk nekā četriem gadiem ar 2011. gada 13. jūlija vēstuli BD tika paziņots *IFAP* lēmums vienpusēji izbeigt attiecīgā atbalsta piešķiršanas līgumu un pieprasīt atmaksāt nepamatoti saņemtās summas.
- 27 Pēc vairāk nekā četriem gadiem, 2015. gada 16. decembrī, nodokļu administrācija sāka fiskālās piedziņas procedūru pret BD, pamatojoties uz 2015. gada 1. decembrī *IFAP* izdotu “parāda sertifikātu”, kas bija izpildu dokuments.
- 28 Saņēmusi BD iebildumu par fiskālās piedziņas procedūru, *Tribunal Administrativo e Fiscal de Mirandela* (Mirandelas Administratīvā un nodokļu lietu tiesa, Portugāle) ar 2018. gada 16. aprīļa spriedumu apmierināja šo iebildumu, pamatojoties uz to, ka ir beidzies četru gadu termiņš procesam par pārkāpumu, kurš bija sācies 2006. gada 12. decembrī.
- 29 *IFAP* par iepriekš 23. un 28. punktā minētajiem spriedumiem cēla prasības iesniedzējtiesā.

- 30 No lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu šajās lietās izriet, ka šajā gadījumā *IFAP* pieņēma lēmumus par piedziņu, ar kuriem tas uzlika LM un BD pienākumu atmaksāt nepamatoti saņemtos atbalstus. Tā kā šie lēmumi netika laikus apstrīdēti kompetentajā administratīvajā tiesā, tie ir kļuvuši galīgi.
- 31 Lai izpildītu piedziņas lēmumus, Portugāles tiesībās *IFAP* ir atļauts izmantot tiesas procedūru, sauktu par “fiskālo piedziņu”. Šajā ziņā LM un BD iesniedza iebildumus par fiskālās piedziņas procedūrām, apgalvojot, ka tiem adresētie piedziņas lēmumi tika pieņemti pēc administratīvā procesa noilguma.
- 32 Iesniedzējtiesa uzskata, ka tādad ir jānosaka, vai iebildums pret fiskālo piedziņu ir atbilstošs procesuāls līdzeklis, lai izskatītu Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā paredzēto procesa noilguma termiņu, un apstiprinošas atbildes gadījumā jānosaka šim noilgumam piemērojamais termiņš, kā arī tā aprēķināšanas noteikumi.
- 33 Šī tiesa uzsver, ka tās rīcībā esošie lietas materiāli ir nepilnīgi, līdz ar to noilguma termiņa sākuma brīdi nevar precīzi noteikt. Tā arī norāda, ka tai nav zināms, vai *IFAP* ir pieņēmusi vēl citus aktus papildus iepriekš minētajiem, kas būtu varējuši pārtraukt noilgumu.
- 34 Gadījumā, ja iebildums pret fiskālo piedziņu nevar tikt pamatots ar procesa noilgumu, būtu jāinterpretē Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkts, kurā ir paredzēts termiņš, kas ierobežo iespēju veikt nepamatoti saņemto summu piespiedu piedziņu.
- 35 Attiecībā uz Portugāles tiesību saturu iesniedzējtiesa norāda, ka iebildums par fiskālo piedziņu ļauj atsaukties uz parāda noilgumu, un tas nozīmē, ka ir jāpārbauda, vai nav beidzies kreditoram paredzētais termiņš, lai varētu parādniekam likumīgi pieprasīt pienācīgi noformēta parāda samaksu. Savukārt Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā esot reglamentēts noilguma termiņš, kas piemērojams procesam, lai, iespējams, pieņemtu lēmumu par nepamatoti saņemta atbalsta atgūšanu.
- 36 Attiecībā uz pēdējo minēto iesniedzējtiesa norāda, ka tā uzskata, ka šīs regulas 3. panta 2. punktā paredzētais trīs gadu termiņš šādu lēmumu izpildei netiks ieskaitīts šī paša panta 1. punktā paredzētajos procesa noilguma termiņos.
- 37 Turklāt šī tiesa norāda, ka lēmums par piedziņu ir jāapstrīd tiesas ceļā šim nolūkam paredzētajā termiņā. Tikai šādā kontekstā Portugāles tiesības ļaujot atsaukties uz šajā lēmumā pieļautajiem pārkāpumiem, tostarp uz procesuālo darbību noilgumu. Iebildums pret fiskālo piedziņu ļaujot lemt tikai par parāda noilgumu, nevis par procesuālo darbību noilgumu.
- 38 Tomēr minētā tiesa uzskata, ka Regulas Nr. 2988/95 3. pantā paredzēto termiņu izbeigšanās sekas varētu būt tādas, ka prasījums, kas izriet no nepamatoti saņemtā atbalsta, nav atgūstams. Tādējādi tā vēlas noskaidrot, vai Portugāles tiesību normas, saskaņā ar kurām iebildumus par fiskālo piedziņu nevar pamatot ar šī panta 1. punktā paredzēto procesuālo darbību noilgumu, atbilst Savienības tiesībām.
- 39 Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka Portugāles tiesībās ir paredzēts, ka piedziņas lēmuma izpildei piemērojamais termiņš sākas no lēmuma pieņemšanas brīža, savukārt Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkts attiecas uz datumu, kurā šis lēmums kļūst galīgs.

- 40 Tāpat arī neesot skaidrs, vai Portugāles tiesībās paredzētie šī termiņa pārtraukšanas un apturēšanas gadījumi atbilst Regulas Nr. 2988/95 prasībām. Proti, pavēste attiecīgajai personai piedziņas procedūrā pārtrauc piedziņas termiņu un tam ir jāpieskaita apturēšanas laikposmi sūdzības, pārsūdzības, apelācijas vai iebildumu gadījumā, ja to rezultātā atbalsta piedziņa tiek apturēta. Šāda apturēšana turpinās līdz galīgā tiesas nolēmuma, ar kuru tiek pabeigta piedziņas procedūra, pieņemšanai.
- 41 Šādos apstākļos *Supremo Tribunal Administrativo* (Augstākā administratīvā tiesa, Portugāle) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kas abās šajās lietās ir formulēti identiski:
- “1) Vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkts nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kas nosaka subsīdijas saņēmējam pienākumu apstrīdēt kompetentajā tiesā aktu, ar kuru tiek noteikts atmaksāt nepamatoti saņemtās summas pārkāpuma izdarīšanas dēļ, pretējā gadījumā šim aktam kļūstot galīgam, jo tas nav laikā apstrīdēts (proti, ja saņēmējs termiņā neizmanto aizsardzības līdzekļus, kas ar valsts tiesībām nodoti viņa rīcībā), un tādējādi var tikt pieprasīta nepamatoti samaksāto summu atmaksa atbilstoši valsts tiesībās noteiktajiem noteikumiem un termiņiem?
- 2) Vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkts nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru subsīdijas saņēmējs nevar atsaukties uz četru vai astoņu gadu ilga termiņa izbeigšanos pret viņu sāktajā piespiedu izpildes tiesvedībā tiesā, jo šo jautājumu var izskatīt tikai administratīvajā tiesvedībā, kas ierosināta par aktu, ar kuru noteikts atmaksāt nepamatoti saņemtās summas, konstatēta pārkāpuma dēļ?
- [..]
- 3) [Gadījumā, ja uz iepriekšējiem jautājumiem tiek sniegta noliedzoša atbilde,] vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktā paredzētais trīs gadu noilguma termiņš ir jāuzskata par tā parāda noilguma termiņu, kas rodas, pieņemot aktu ar prasību atmaksāt nepamatoti saņemtās summas finansējuma pārkāpumu izdarīšanas dēļ? Vai šis termiņš sākas no minētā akta pieņemšanas dienas?
- [..]
- 4) Vai Regulas Nr. 2988/95 3. pants [nepieļauj] tādu valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram trīs gadu termiņam, kas paredzēts tāda parāda noilgumam, kas rodas, pieņemot aktu ar prasību atmaksāt nepamatoti saņemtās summas finansējuma pārkāpumu izdarīšanas dēļ, ir jāsākas no minētā akta pieņemšanas dienas un jātiek pārtrauktam līdz ar paziņojumu par minēto summu piedziņas procedūras sākšanu, šim termiņam esot apturētam līdz galīga vai likumīgā spēkā stājušās nolēmuma pieņemšanai, ar kuru izbeidz procesu sūdzības, pārsūdzības, apelācijas sūdzības vai iebildumu procedūras gadījumā, ja to rezultātā tiek apturēta parāda piedziņa?”
- 42 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2020. gada 27. oktobra lēmumu lietas C-447/20 un C-448/20 tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesam, kā arī sprieduma taisīšanai.
- 43 2021. gada 16. septembra vēstulē Tiesas kanceleja nosūtīja iesniedzējtiesai lūgumu sniegt paskaidrojumus. Atbildot uz šo lūgumu, iesniedzējtiesa norādīja, pirmkārt, attiecībā uz Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktā paredzētā termiņa sākumu, ka no CPA 160. panta izriet, ka lēmums par soda uzlikšanu kļūst galīgs (izpildāms) no tā paziņošanas brīža. Otrkārt, attiecībā uz

gadījumiem, kad šis termiņš tiek pārtraukts un apturēts, tā apgalvoja, ka “attiecībā uz parādu, kuram ir jāatbilst tiesiskajam regulējumam, kas piemērojams parādiem valstij, kuri nav fiskāla rakstura”, no Portugāles tiesībām izriet, ka “noilguma termiņš tiek pārtraukts un apturēts ar tādiem pašiem nosacījumiem kā noilgums civillietās” un ka “no šajā lietā piemērojamajām civiltiesību normām izriet, ka nav apstākļu šī noilguma termiņa apturēšanai”, vienlaikus apstiprinot, ka “noilguma termiņš tiek pārtraukts ar tiesas pavēsti vai tiesas veiktu jebkāda dokumenta paziņošanu”.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo un otro jautājumu

- 44 Ar pirmo un otro jautājumu, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru, lai apstrīdētu lēmumu par nepamatoti izmaksātu summu piedziņu, kas pieņemts pēc šajā tiesību normā paredzētā procesuālo darbību noilguma termiņa beigām, tā adresātam ir pienākums noteiktā termiņā par šī lēmuma prettiesiskumu vērsties kompetentajā administratīvajā tiesā, jo pretējā gadījumā iestājas noilgums, un tas vairs nevar iebilst pret minētā lēmuma izpildi, atsaucoties uz šo pašu prettiesiskumu pret viņu ierosinātā piespiedu izpildes procedūrā tiesā.
- 45 Jāatgādina, ka atbilstoši Regulas Nr. 2988/95 1. panta 1. punktam ar to ir ieviesti “vispārīgi noteikumi par vienveida pārbaudēm un administratīviem pārkāpumiem un sodiem, kas saistīti ar [Savienības] tiesību pārkāpumiem” un, kā tas izriet no šīs regulas trešā apsvēruma, lai “visās jomās apkarotu darbības, kas kaitē [Savienības] finansiālajām interesēm” (spriedumi, 2004. gada 24. jūnijs, *Handlbauer*, C-278/02, EU:C:2004:388, 31. punkts, kā arī 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 20. punkts).
- 46 Kā izriet no šīs regulas 4. panta 1. punkta, šie administratīvie pasākumi var būt nelikumīgi saņemta labuma atgūšana, kā tas ir pamatlietās.
- 47 Turklāt Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmajā daļā procesuālo darbību jomā ir noteikts noilguma termiņš, kas citastarp ir piemērojams šādiem administratīviem pasākumiem un ko sāk skaitīt no tāda pārkāpuma izdarīšanas brīža, kurš saskaņā ar šīs regulas 1. panta 2. punktu nozīmē “[Savienības] tiesību normas pārkāpumu, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt [Savienības] budžetam” (spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Corman*, C-131/10, EU:C:2010:825, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 48 Pieņemot Regulu Nr. 2988/95, it īpaši tās 3. panta 1. punkta pirmo daļu, Savienības likumdevējs ir nolēmis ieviest vispārēju noilguma normu, kas ir piemērojama šajā jomā un ar kuru tas ir paredzējis, pirmkārt, noteikt minimālu visās dalībvalstīs piemērojamu termiņu un, otrkārt, liegt iespēju izskatīt pārkāpumus, ar kuriem ir nodarīts kaitējums Eiropas Savienības finanšu interesēm, ja pēc šī pārkāpuma izdarīšanas ir pagājis četru gadu termiņš (spriedums, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 116. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 49 No tā izriet, ka no Regulas Nr. 2988/95 spēkā stāšanās brīža dalībvalstu kompetentās iestādes jebkuru pārkāpumu, ar kuru ir nodarīts kaitējums Savienības finanšu interesēm, izņemot nozares, kurās Savienības likumdevējs ir noteicis īsāku termiņu, principā var izskatīt četru gadu laikā (spriedums, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 117. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 50 Turklāt ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā minētā termiņa mērķis ir nodrošināt saimnieciskās darbības veicēju tiesisko drošību. Proti, tiem ir jābūt spējīgiem noteikt, kuras no viņu darbībām ir galīgas un par kurām joprojām var notikt procesuālas darbības (spriedums, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 24. punkts).
- 51 Tādējādi ar šo tiesību normu saimnieciskās darbības veicējiem tiek piešķirtas tiesības un tas nozīmē, ka tiem ir jābūt iespējai atsaukties uz tādu procesuālo darbību noilgumu, kas saistītas ar pārkāpumu, lai iebilstu pret administratīvo pasākumu un sodu piemērošanu.
- 52 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Regulā Nr. 2988/95 nav noteikti nedz pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, lai apstrīdētu lēmumus, ar kuriem tiek noteikti administratīvi pasākumi un sodi, nedz arī kompetentās tiesas un tajā nav paredzēts prekluzīvais vai noilguma termiņš, kura beigās šie lēmumi, ja tie nav apstrīdēti kompetentajā tiesā, kļūst galīgi.
- 53 Ja nav Savienības tiesiskā regulējuma attiecīgajā jautājumā, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka kompetentās tiesas un tiesvedības procesuālie noteikumi, kam jānodrošina to tiesību aizsardzība, kuras attiecīgajām personām piešķir Savienības tiesības, un, pirmkārt, šie noteikumi nedrīkst būt mazāk labvēlīgi par tiem, kas attiecas uz līdzīgām vietējā rakstura prasībām (līdzvērtības princips), un, otrkārt, tie nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu to tiesību īstenošanu, kuras izriet no Savienības tiesību sistēmas (efektivitātes princips) (spriedums, 2008. gada 12. februāris, *Kempter*, C-2/06, EU:C:2008:78, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 54 Šajā gadījumā nekas lēmumos lūgt prejudiciālu nolēmumu neļauj uzskatīt, ka CPTA 58. panta 1. punktā paredzētais trīs mēnešu termiņš, lai apstrīdētu tādu administratīvo lēmumu kā pamatlietās apstrīdētie piedziņas lēmumi, ir pretrunā līdzvērtības principam, tomēr tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 55 Attiecībā uz efektivitātes principu Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, ka saprātīgu termiņu noteikšana prasības celšanai, kuru neievērošanas gadījumā iestājas noilgums, principā atbilst efektivitātes prasībai, ciktāl ar to tiek piemērots tiesiskās drošības pamatprincips. Proti, šādi termiņi nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu to tiesību īstenošanu, kuras izriet no Savienības tiesību sistēmas, pat ja principā šāda termiņa izbeigšanās sekas ir tādas, ka celtā prasība tiek pilnībā vai daļēji noraidīta (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2008. gada 12. februāris, *Kempter*, C-2/06, EU:C:2008:78, 58. punkts, un 2019. gada 14. februāris, *Nestrade*, C-562/17, EU:C:2019:115, 41. punkts).
- 56 Tomēr dalībvalstīs tiesiskajā regulējumā, kuram ir piemērojamas Savienības tiesības, ir jānosaka termiņi, ņemot vērā pieņemamo lēmumu nozīmīgumu ieinteresētajām personām, piemērojamo procedūru un tiesību aktu sarežģītību, personu, kas var tikt ietekmētas, skaitu un citas publiskas vai privātas intereses, kas ir jāņem vērā. Ar šādu atrunu dalībvalstis var brīvi paredzēt garākus vai īsākus termiņus (spriedums, 2016. gada 21. decembris, *TDC*, C-327/15, EU:C:2016:974, 98. punkts).

- 57 Šajā ziņā tādas valsts tiesību normas kā *CPTA* 58. panta 1. punkts un 59. panta 2. punkts, kuros ir paredzēts, ka tāda administratīva lēmuma kā piedziņas lēmumi, kas – pakārtoti – tiek apstrīdēti pamatlietās, adresātam ir trīs mēnešu termiņš no minētā lēmuma paziņošanas brīža, lai to apstrīdētu, un pretējā gadījumā iestājas noilgums, nešķiet esam pretrunā efektivitātes principam.
- 58 Šāds termiņš ir saprātīgs, jo tas ļauj ieinteresētajai personai izvērtēt, vai pastāv pamatojums apstrīdēt tai adresēto lēmumu un vajadzības gadījumā sagatavot prasību par šo lēmumu. Turklāt termiņa sākums, kas atbilst akta paziņošanas brīdim, garantē, ka ieinteresētā persona nenonāks situācijā, kurā šis termiņš ir beidzies, pat nezinot par akta pieņemšanu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2019. gada 11. septembris, *Călin*, C-676/17, EU:C:2019:700, 47. un 48. punkts).
- 59 Turklāt attiecībā uz tiesību aizsardzības līdzekļiem, kas ļauj apstrīdēt tādus administratīvos lēmumus kā piedziņas lēmumi, kas – pakārtoti – tiek apstrīdēti pamatlietās, ir jākonstatē, ka principā pienākums vērsties kompetentajā administratīvajā tiesā, kāds ir paredzēts *CPA* 163. panta 3. punktā, nav pretrunā līdzvērtības un efektivitātes principiem, bet ir dalībvalstu procesuālās autonomijas likumīga īstenošana. Konkrētāk – šāds pienākums pats par sevi nevar padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu to tiesību īstenošanu, kuras izriet no Savienības tiesību sistēmas.
- 60 Tomēr tiesiskās noteiktības princips paredz, pirmkārt, ka tiesību normām ir jābūt skaidrām un precīzām un, otrkārt, ka attiecīgajām personām ir jābūt iespējai paredzēt to piemērošanu (spriedumi, 1996. gada 15. februāris, *Duff* u.c., C-63/93, EU:C:1996:51, 20. punkts, kā arī 2019. gada 11. septembris, *Călin*, C-676/17, EU:C:2019:700, 50. punkts).
- 61 Šajā gadījumā, neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, nešķiet, ka Portugāles tiesības neļauj personām, kas ir administratīvā lēmuma adresātes, precīzi noteikt tiesu, kuras kompetencē ir izskatīt prasības par šādu lēmumu.
- 62 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo un otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar nosacījumu, ka tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi, tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru, lai apstrīdētu lēmumu par nepamatoti izmaksātu summu piedziņu, kas pieņemts pēc šajā tiesību normā paredzētā procesuālo darbību noilguma termiņa beigām, tā adresātam ir pienākums noteiktā termiņā par šī lēmuma prettiesiskumu vērsties kompetentajā administratīvajā tiesā, jo pretējā gadījumā iestājas noilgums, un tas vairs nevar iebilst pret minētā lēmuma izpildi, atsaucoties uz šo pašu prettiesiskumu pret viņu ierosinātā piespiedu izpildes procedūrā tiesā.

Par trešā jautājuma pirmo daļu

- 63 Ar trešā jautājuma pirmo daļu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā paredzētā termiņa izbeigšanās nozīmē parāda, par kuru ir pieņemts lēmums par piedziņu, noilgumu.

Par Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta piemērošanas jomu

- 64 Vispirms ir jānorāda, ka saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmās daļas formulējumu “administratīva soda” lēmuma izpildes termiņš ir trīs gadi.

- 65 Šajā gadījumā, kā izriet no šī sprieduma 46. punkta, izpildāmajos valsts nolēmumos nav noteikts sods, bet ir noteikts administratīvs pasākums, proti, nepamatoti saņemtā atbalsta atgūšana. Līdz ar to ir jāpārbauda, vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmā daļa ir piemērojama arī šādiem lēmumiem.
- 66 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi (spriedums, 2015. gada 3. septembris, *Sodiaal International*, C-383/14, EU:C:2015:541, 20. punkts).
- 67 Pirmkārt, attiecībā uz Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta kontekstu ir jāatgādina, ka atbilstoši Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturtais daļas formulējumam uzsvars ir likts uz “sodu”, kas varētu norādīt uz to, ka šo daļu piemēro tikai lietās par pārkāpumiem, kurās tiek noteikts administratīvs sods šīs regulas 5. panta izpratnē (spriedums, 2015. gada 3. septembris, *Sodiaal International*, C-383/14, EU:C:2015:541, 23. punkts).
- 68 Tomēr no Tiesas judikatūras izriet, ka šī gramatiskā analīze nav galīga un ka, ņemot vērā Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta sistēmu, kā arī mērķi, tajā paredzētais lietas noilguma termiņš ir piemērojams gan pārkāpumiem, kuru rezultātā tiek uzlikts administratīvs sods tās 5. panta izpratnē, gan pārkāpumiem, uz kuriem ir norādīts prasību pamatlietās pamatojumā, par kuriem ir pieņemts administratīvs pasākums, kas izpaužas kā nepamatoti saņemtā labuma atgūšana atbilstoši minētās regulas 4. pantam. No tā izriet, ka, lai piemērotu Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktu, nav jānošķir administratīvais sods un administratīvs pasākums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 3. septembris, *Sodiaal International*, C-383/14, EU:C:2015:541, 24.–27. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 69 Šis konstatējums attiecas arī uz šīs regulas 3. panta 2. punkta piemērošanas jomu.
- 70 Ir jānorāda, pirmkārt, ka Regulas Nr. 2988/95 3. pants ir ietverts tās pirmajā sadaļā, kurā ir reglamentēti tās piemērošanas “vispārējie principi”. Tātad šis pants ir piemērojams visiem minētās regulas II sadaļā paredzētajiem instrumentiem, proti, administratīviem pasākumiem un sodiem.
- 71 Otrkārt, ir jānorāda, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. un 2. punkta mērķis ir viens un tas pats, proti, paredzēt noteikumus par termiņiem, kas piemērojami procesuālajām darbībām par pārkāpumiem un tādu nolēmumu izpildei, kuri attiecīgā gadījumā tiek pieņemti to rezultātā, un tas nozīmē, ka tie ir jāinterpretē saskanīgi.
- 72 Turklāt tāda Regulas Nr. 2988/95 3. panta interpretācija, saskaņā ar kuru Savienības likumdevējs tā 2. punktā ir noteicis tikai lēmumu, ar kuriem tiek noteikts administratīvs sods, izpildes termiņu, lai gan šī panta 1. punktā tas ir noteicis noilguma noteikumus, kas attiecas uz procesuālām darbībām, kuru rezultātā var tikt pieņemti nolēmumi, ar kuriem tiek noteikti ne tikai šādi sodi, bet arī administratīvie pasākumi, nebūtu saskanīga. Tā nozīmētu, ka Savienības tiesībās nav noteikts vienīgi administratīvo pasākumu izpildes termiņš, un tas būtu pretrunā minētā 3. panta mērķim, kā arī tajā paredzētās noilguma sistēmas vispārējai loģikai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 3. septembris, *Sodiaal International*, C-383/14, EU:C:2015:541, 25. punkts).

- 73 Līdz ar to, tā kā Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā paredzētie noilguma termiņi attiecas gan uz lēmumiem par administratīviem sodiem, gan uz lēmumiem par administratīviem pasākumiem, lai nodrošinātu šīs regulas 3. pantā paredzētās noilguma sistēmas saskaņotību, ir jāuzskata, ka minētā panta 2. punktā paredzētais izpildes termiņš attiecas arī uz šo divu veidu lēmumiem.
- 74 Jāpiebilst, ka no minētās regulas 5. panta izriet, ka tajā minētie sodi attiecas uz tīšiem pārkāpumiem vai pārkāpumiem nolaidības dēļ, kas principā ir īpaši smagi pārkāpumi. Būtu nesaskanīgi interpretēt Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktu tādējādi, ka tajā ir paredzēts izpildes termiņš tikai lēmumiem par šādiem sodiem, nevis lēmumiem par administratīviem pasākumiem, kas paredzēti minētās regulas 4. pantā, kuri ir piemērojami arī mazāk smagu pārkāpumu gadījumos.
- 75 Otrkārt, Regulas Nr. 2988/95 mērķis liek arī vienveidīgi interpretēt šīs regulas 3. panta 1. un 2. punktu.
- 76 Pirmām kārtām, kā tas ir atgādināts iepriekš 45. punktā, ar Regulu Nr. 2988/95 atbilstoši tās 1. pantam ir ieviests vispārējs tiesiskais regulējums par vienkārša pārbaudēm un administratīviem pasākumiem un sodiem, kas saistīti ar Savienības tiesību pārkāpumiem, un tā nolūks, kā izriet no minētās regulas trešā apsvēruma, ir visās jomās apkarot kaitējumu Savienības finanšu interesēm.
- 77 Šajā ziņā minētās regulas 3. pantā ir paredzēts saskaņots noilguma sistēmas regulējums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 3. septembris, *Sodiaal International*, C-383/14, EU:C:2015:541, 25. punkts). Šāds saskaņots ietvars veicina cīņas pret krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses, efektivitāti, kam, kā tas izriet no minētās regulas ceturrtā apsvēruma, ir nepieciešams ieviest vienotu tiesību normu kopumu visās Savienības politikas jomās.
- 78 Tādējādi šādas sistēmas saskaņotība prasa, lai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta piemērošanas joma netiktu interpretēta šaurāk nekā šī panta 1. punkta piemērošanas joma.
- 79 Otrkārt, kā atgādināts šī sprieduma 50. punktā, minētā panta 1. punktā paredzētā termiņa mērķis ir nodrošināt saimnieciskās darbības veicēju tiesisko drošību. Tiem ir jāspēj noteikt, kuras no viņu darbībām ir galīgas un par kurām joprojām var notikt procesuālas darbības.
- 80 Minētā panta 2. punktam ir tāds pats tiesiskās drošības mērķis. Tādējādi tas ļauj saimnieciskās darbības veicējiem noteikt, vai vēl var izpildīt lēmumu, kas pieņemts pēc procedūras, kas ir sākta par pārkāpumu. Ņemot vērā šo mērķi, tāda šīs tiesību normas interpretācija attiecībā uz izpildes termiņa piemērojamību, saskaņā ar kuru lēmumi, ar kuriem tiek noteikti administratīvi pasākumi, ir jānošķir no lēmumiem, kas paredz administratīvus sodus, ir mākslīga un nevar tikt attaisnota.
- 81 Vēl ir jānorāda, ka tas, ka tiek uzskatīts, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. un 2. punktā paredzētie minimālie termiņi, kuru ilgums principā ir pietiekams, lai valsts iestādes varētu veikt procesuālas darbības saistībā ar pārkāpumu, kas apdraud Savienības finanšu intereses (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 17. septembris, *Cruz & Companhia*, C-341/13, EU:C:2014:2230, 61. punkts), attiecas gan uz lēmumiem par administratīvo pasākumu pieņemšanu, gan uz lēmumiem par administratīviem sodiem, palīdz nodrošināt vispārējā rūpības pienākuma izpildi, kurš ir uzlikts valsts administrācijai, pārbaudot no Savienības budžeta veikto maksājumu pareizību, un tas nozīmē, ka tai ir jāveic pasākumi, lai ātri novērstu pārkāpumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 67. punkts).

- 82 Attiecībā uz Regulas Nr. 2988/95 4. panta 4. punktu, kurā ir paredzēts, ka administratīvie pasākumi “nav uzskatāmi par sodiem”, ir jānorāda, ka šī precizējuma mērķis ir vienīgi uzsvērt administratīvo pasākumu represīvā rakstura neesamību, jo to rezultāts ir tikai nelikumīgi saņemta labuma atgūšana (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 26. maijs, *Județul Neamț un Județul Bacău*, C-260/14 un C-261/14, EU:C:2016:360, 50. punkts). Taču ar to nevar attaisnot atšķirīgu attieksmi pret administratīviem pasākumiem un administratīviem sodiem saistībā ar šīs regulas 3. pantā paredzētajiem termiņiem, jo šie abi instrumenti var apdraudēt attiecīgo personu īpašumu.
- 83 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jākonstatē, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkts attiecas gan uz administratīviem sodiem šīs regulas 5. panta 1. punkta izpratnē, gan uz administratīviem pasākumiem minētās regulas 4. panta 1. punkta izpratnē, kurus var veikt, lai aizsargātu Savienības finanšu intereses.

Par Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktā paredzētā termiņa izbeigšanās sekām

- 84 Saistībā ar uzdoto jautājumu ir jānorāda, ka iesniedzējtiesa vaicā Tiesai par Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktā paredzētā termiņa raksturu. Tā šādā veidā vēlas noskaidrot, vai atbildētāji pamatlietās var iebilst pret tiem adresēto piedziņas lēmumu piespiedu izpildi. Iesniedzējtiesa uzskata, ka, ja Tiesa nospriestu, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktā paredzētā termiņa izbeigšanās nozīmē tā parāda noilgumu, par kuru ir šie lēmumi, atbildētājiem pamatlietās atbilstoši Portugāles tiesībām būtu pamats iebildumam pret attiecīgā parāda piespiedu piedziņu. Turklāt ir jānorāda, ka iesniedzējtiesa nav atsaukusies uz tiesību normu, saskaņā ar kuru Portugāles tiesībās būtu iespējams piemērot termiņu, kas ir ilgāks par Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktā noteikto, atbilstoši dalībvalstīm saskaņā ar šīs regulas 3. panta 3. punktu saglabātajai iespējai.
- 85 Pēc šī precizējuma ir jāatgādina, kā tas izriet no Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmās daļas piemērošanas jomas pārbaudes, ka tajā ir noteikts, ka lēmumu, ar kuriem tiek noteikts administratīvs pasākums vai sods, izpildes termiņš ir trīs gadi. No tā izriet, ka, neskarot iespēju, ko dalībvalstis saglabā saskaņā ar šīs regulas 3. panta 3. punktu, pēc minētā panta 2. punkta pirmajā daļā noteiktā termiņa beigām šādus lēmumus vairs nevar izpildīt.
- 86 Runājot konkrēti par lēmumu, kas ietver administratīvu pasākumu, ar kuru tā adresātam ir noteikts pienākums atmaksāt nepamatoti iekasēto summu, minētā termiņa beigu sekas ir tādas, ka attiecīgā summa vairs nevar tikt piedzīta piespiedu izpildes ceļā. Tātad attiecīgā gadījumā šī lēmuma adresāts var iebilst pret izpildes procedūrām.
- 87 Šajā ziņā tas, ka dalībvalsts tiesībās, iespējams, nav paredzēts pamatojums iebildumam, šādā gadījumā nevar liegt lēmuma par nepamatoti saņemto summu piedziņu adresātam atsaukties uz Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzētā izpildes termiņa beigām.
- 88 Proti, ņemot vērā regulās ietverto tiesību normu raksturu un to vietu Savienības tiesību avotu sistēmā, regulas tiesību normas principā ir nepastarpināti piemērojamas valstu tiesību sistēmās un valstu iestādēm nav jāpieņem piemērošanas pasākumi (spriedumi, 2004. gada 24. jūnijs, *Handlbauer*, C-278/02, EU:C:2004:388, 25. punkts, kā arī 2010. gada 28. oktobris, *SGS Belgium u.c.*, C-367/09, EU:C:2010:648, 32. punkts).

- 89 Tomēr dažu šo normu īstenošanai dalībvalstīm ir jānosaka piemērošanas pasākumi (spriedumi, 2004. gada 24. jūnijs, *Handlbauer*, C-278/02, EU:C:2004:388, 26. punkts, kā arī 2010. gada 28. oktobris, *SGS Belgium u.c.*, C-367/09, EU:C:2010:648, 33. punkts).
- 90 Taču uz Regulas Nr. 2988/95 panta 3. panta 2. punkta pirmo daļu tas nebūtu attiecināms. Lai gan šī punkta otrajā daļā tik tiešām ir paredzēts, ka dalībvalstīm savos tiesību aktos ir jānosaka izpildes termiņa pārtraukšanas un apturēšanas gadījumi, ja šādi pārtraukšanas vai apturēšanas gadījumi nepastāv, ir beiguši pastāvēt vai nav laikus izvirzīti, šī termiņa beigšanās noteikti nozīmē, ka nav iespējams piespiedu kārtā izpildīt lēmumu par nepamatoti izmaksāto summu piedziņu.
- 91 Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punkts šo konstatējumu neatspēko. Proti, pat ja dalībvalstis izmanto iespēju piemērot termiņu, kas ir ilgāks par minētā 3. panta 2. punktā paredzēto termiņu, šādi pagarinātā termiņa beigšanās arī padara neiespējamu izpildīt lēmumu par nepamatoti iekasēto summu piedziņu.
- 92 Šādos apstākļos, lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi par to, vai lēmumu par nepamatoti izmaksāto summu piedziņu adresāti var iebilst pret to piespiedu izpildi pēc Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzētā termiņa beigām, nav jānosaka, vai šī termiņa izbeigšanās dēļ iestājas arī parāda, kas ir šo lēmumu priekšmets, noilgums.
- 93 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz trešā jautājuma pirmo daļu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir tūlītēja iedarbība valstu tiesību sistēmās un valsts iestādēm nav jāveic piemērošanas pasākumi. No tā izriet, ka lēmuma par nepamatoti izmaksāto summu piedziņu adresātam katrā ziņā ir jābūt iespējai atsaukties uz šīs regulas 3. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzētā izpildes termiņa vai attiecīgā gadījumā – atbilstoši minētās regulas 3. panta 3. punktam – pagarinātā izpildes termiņa beigām, lai iebilstu pret šo summu piespiedu piedziņu.

Par trešā jautājuma otro daļu un ceturta jautājuma pirmo daļu

- 94 Ar trešā jautājuma otro daļu, kā arī ceturta jautājuma pirmo daļu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka tajā noteiktais izpildes termiņš sākas no brīža, kad ticis pieņemts lēmums, kurā noteikts pienākums atmaksāt nepamatoti saņemtās summas.
- 95 Attiecībā uz Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktā paredzētā termiņa sākumu no šīs tiesību normas pirmās daļas piemērošanas jomas pārbaudes, kā arī no tās formulējuma izriet, ka šis termiņš sākas dienā, kad lēmums, ar kuru tiek noteikts administratīvais pasākums vai piemērots administratīvais sods, kļūst galīgs.
- 96 Turklāt ir jāatgādina, kā tas izriet no šī sprieduma 88. punkta, ka, ņemot vērā regulas normu raksturu un funkciju Savienības tiesību avotu sistēmā, tām parasti ir tūlītēja iedarbība valstu tiesību sistēmās un valsts iestādēm nav jāveic piemērošanas pasākumi.
- 97 Protams, dalībvalstis var veikt pasākumus regulas piemērošanai, ja tie netraucē tās tiešajai piemērojamībai, neapslēpj tās Kopienas tiesību akta raksturu un ja ar tiem tiek noteikts, kā izmantojama ar minēto regulu piešķirtā rīcības brīvība, tomēr ievērojot tās noteikumu ietvarus (spriedums, 2021. gada 25. novembris, *Finanzamt Österreich* (Ģimenes pabalsti attīstības palīdzības sniedzējam), C-372/20, EU:C:2021:962, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 98 Tomēr, tā kā Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmajā daļā ir paredzēts, ka tajā noteiktais termiņš sākas “galīgā lēmuma pieņemšanas dienā”, dalībvalstīm nav atstāta nekāda novērtējuma brīvība. Līdz ar to šai tiesību normai ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka izpildes termiņu sāk skaitīt no brīža, kad tiek pieņemts lēmums, ar kuru ir noteikts pienākums atmaksāt nepamatoti saņemtās summas, pirms tas ir kļuvis galīgs.
- 99 Turklāt no iesniedzējtiesas atbildes uz šī sprieduma 43. punktā minēto lūgumu sniegt paskaidrojumus izriet, ka tā uzskata, ka saskaņā ar Portugāles tiesībām lēmums, ar kuru tiek uzlikts pienākums atgūt nepamatoti saņemtās summas, tā paziņošanas brīdī kļūst “izpildāms” un “galīgs”.
- 100 Protams, LESD 267. pantā paredzētās procedūras ietvaros Tiesas kompetencē nav interpretēt valsts tiesības, jo šis uzdevums ir tikai iesniedzējtiesas kompetencē (spriedums, 2020. gada 30. janvāris, *Generics (UK) u.c.*, C-307/18, EU:C:2020:52, 25. punkts). Tomēr tās kompetencē joprojām ir interpretēt Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmo daļu un tādējādi precizēt jēdziena “galīgs lēmums” tvērumu šīs tiesību normas izpratnē.
- 101 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas prasības, gan no vienlīdzības principa izriet, ka Savienības tiesību norma, kurā tās satura un piemērošanas jomas noskaidrošanai nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, parasti visā Savienībā ir interpretējama autonomi un vienveidīgi (spriedums, 2017. gada 25. janvāris, *van Vemde*, C-582/15, EU:C:2017:37, 25. punkts).
- 102 Tā tas ir Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmās daļas gadījumā, kurā nav nevienas atsauces uz dalībvalstu tiesībām un kurā ir skaidri noteikts, ka tajā noteiktais termiņš sākas “galīgā lēmuma pieņemšanas” dienā.
- 103 Šajā ziņā, lai gan Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmās daļas formulējums nav viennozīmīgs, šajā tiesību normā ietvertā atsauce uz nolēmumu, kas kļūst galīgs, liecina par labu tādai interpretācijai, ka šī tiesību norma attiecas uz pēdējo lēmumu, kas pieņemts administratīvā procesa ietvaros un kas pienākumu atmaksāt nepamatoti saņemtās summas vai maksāt administratīvu sodu padara galīgu un tātad neapstrīdamu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2017. gada 25. janvāris, *van Vemde*, C-582/15, EU:C:2017:37, 27. punkts).
- 104 Tādējādi ir jāuzskata, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmā daļa attiecas uz lēmumu, kas ir kļuvis galīgs vai nu pēc valsts tiesībās paredzētu saprātīgu pārsūdzības termiņu beigām, vai arī tad, kad ir izsmelti tiesību aizsardzības līdzekļi.
- 105 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz trešā jautājuma otro daļu, kā arī uz ceturtdā jautājuma pirmo daļu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka tajā noteiktais izpildes termiņš sākas brīdī, kad tiek pieņemts lēmums par pienākumu atmaksāt nepamatoti saņemtās summas; taču šis termiņš ir jāsāk skaitīt no dienas, kad šis lēmums kļūst galīgs, proti, kad beigušies pārsūdzības termiņi vai kad ir izsmelti tiesību aizsardzības līdzekļi.

Par ceturtdā jautājuma otro daļu

- 106 Ceturtdā jautājuma otrā daļa attiecas uz Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzētā izpildes termiņa pārtraukšanu un apturēšanu.

- 107 Vispirms ir jāatgādina, ka, atbildot uz šī sprieduma 43. punktā minēto lūgumu sniegt paskaidrojumus, iesniedzējtiesa apstiprināja, ka pavēste par parāda, attiecībā uz kuru pieņemts piedziņas lēmums, piespiedu piedziņu pārtrauc šo izpildes termiņu.
- 108 Savukārt pretēji tam, kas izriet no ceturtā jautājuma formulējuma, par Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzētā izpildes termiņa apturēšanu iesniedzējtiesa ir apstiprinājusi, ka “arī no šajā lietā piemērojamajām civiltiesību normām izriet, ka nav apstākļu šī noilguma termiņa apturēšanai”. Šai acīmredzamajai pretrunai izskaidrojums nav rodams.
- 109 Šajos apstākļos Tiesa nevar precīzi noteikt Portugāles tiesību situāciju attiecībā uz Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzētā izpildes termiņa apturēšanas gadījumiem. It īpaši nav skaidrs, vai iebildumi pret tādu piespiedu izpildes procedūru kā pamatlietās ir pamats šī termiņa apturēšanai. Līdz ar to Tiesa nevar sniegt lietderīgu atbildi uz uzdoto jautājumu, ciktāl tas attiecas uz šo aspektu.
- 110 Tādējādi ir jāuzskata, ka ar ceturtā jautājuma otro daļu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru šī punkta pirmajā daļā paredzēto izpildes termiņu pārtrauc pavēste par parāda, attiecībā uz kuru pieņemts piedziņas lēmums, piespiedu piedziņu.
- 111 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta otrajā daļā ir noteikts, ka dalībvalstīm ar saviem tiesību aktiem ir jānosaka šī punkta pirmajā daļā paredzētā izpildes termiņa pārtraukšanas un apturēšanas gadījumi.
- 112 Turklāt pretēji Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturtajai daļai, kurā ir noteikts absolūtais ierobežojums, kas piemērojams noilgumam pārkāpumu lietās (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 63. punkts), šī panta 2. punktā šāda ierobežojuma nav.
- 113 Tādējādi dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība noteikt gadījumus, kad tiek pārtraukts un apturēts Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktā paredzētais izpildes termiņš.
- 114 Šajā nolūkā tām tomēr ir jāievēro Savienības tiesībās noteiktās robežas tādā ziņā, ka valsts tiesībās paredzētā kārtība nevar padarīt nepamatoti piešķirtā atbalsta atgūšanu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu un ka valsts tiesību aktu piemērošana ir jāveic nediskriminējošā veidā salīdzinājumā ar procedūrām, kuru mērķis ir atrisināt tāda paša veida valsts ietvaru strīdus (pēc analogijas skat. spriedumu, 2017. gada 20. decembris, *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, 96. punkts).
- 115 Turklāt dalībvalstīm ir jāievēro samērīguma un tiesiskās drošības principi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 2. marts, *Glencore Céréales France*, C-584/15, EU:C:2017:160, 72. punkts).
- 116 Attiecībā uz samērīguma principu jānorāda, ka piemērojamo noilguma un izpildes termiņu ilgums nedrīkst acīmredzami pārsniegt to, kas ir nepieciešams Savienības finanšu interešu aizsardzības mērķa sasniegšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 2. marts, *Glencore Céréales France*, C-584/15, EU:C:2017:160, 74. punkts). Tiesiskās noteiktības princips it īpaši prasa, ka šie termiņi ir jānosaka iepriekš un jebkādi šādu termiņu piemērošanai “pēc analogijas” ir jābūt attiecīgajai personai pietiekami paredzamai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 112. punkts).

- 117 Šajā gadījumā, ņemot vērā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izrietošo informāciju un neskarot pārbaudes, kas ir jāveic iesniedzējtiesai, nešķiet, ka valsts tiesiskais regulējums, kas reglamentē piedziņas lēmumu izpildes termiņa pārtraukšanu, būtu tāds, kas nepamatoti saņemto summu piedziņu padarītu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu.
- 118 Runājot par tiesiskās drošības principu, no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem gūtais priekšstats par Portugāles tiesībām nerada iespaidu, ka šī termiņa pārtraukšana ar pavēsti par parāda, par kuru ir pieņemts piedziņas lēmums, piespiedu piedziņu, attiecīgajām personām nebūtu paredzama.
- 119 Turklāt attiecībā uz samērīguma principu ir jānorāda, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts šāds izpildes termiņa pagarinājums, nepārsniedz to, kas ir nepieciešams Savienības finanšu interešu aizsardzības mērķa sasniegšanai, jo šī termiņa beigas nevar tikt atliktas bezgalīgi.
- 120 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz ceturto jautājuma otro daļu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tai nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru šī punkta pirmajā daļā paredzēto izpildes termiņu pārtrauc pavēste par parāda, par kuru ir pieņemts piedziņas lēmums, piespiedu piedziņu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 121 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturto palātu) nospriež:

- 1) Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 (1995. gada 18. decembris) par Eiropas [Savienības] finanšu interešu aizsardzību 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar nosacījumu, ka tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi, tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru, lai apstrīdētu lēmumu par nepamatoti izmaksātu summu piedziņu, kas pieņemts pēc šajā tiesību normā paredzētā procesuālo darbību noilguma termiņa beigām, tā adresātam ir pienākums noteiktā termiņā par šī lēmuma prettiesiskumu vērsties kompetentajā administratīvajā tiesā, jo pretējā gadījumā iestājas noilgums, un tas vairs nevar iebilst pret minētā lēmuma izpildi, atsaucoties uz šo pašu prettiesiskumu pret viņu ierosinātā piespiedu izpildes procedūrā tiesā.
- 2) Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir tūlītēja iedarbība valstu tiesību sistēmās, un valsts iestādēm nav jāveic piemērošanas pasākumi. No tā izriet, ka lēmuma par nepamatoti izmaksāto summu piedziņu adresātam katrā ziņā ir jābūt iespējai atsaukties uz šīs regulas 3. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzētā izpildes termiņa vai attiecīgā gadījumā – atbilstoši minētās regulas 3. panta 3. punktam – pagarinātā izpildes termiņa beigām, lai iebilstu pret šo summu piespiedu piedziņu.

- 3) Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka tajā noteiktais izpildes termiņš sākas brīdī, kad tiek pieņemts lēmums par pienākumu atmaksāt nepamatoti samaksātās summas; taču šis termiņš ir jāsāk skaitīt no dienas, kad šis lēmums kļūst galīgs, proti, kad beigušies pārsūdzības termiņi vai kad ir izsmelti tiesību aizsardzības līdzekļi.
- 4) Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punkta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tai nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru šī punkta pirmajā daļā paredzēto izpildes termiņu pārtrauc pavēste par tāda parāda piespiedu piedziņu, par kuru ir pieņemts piedziņas lēmums.

[Paraksti]